

Oponentský posudek na habilitační práci

Autor: Mgr. Ing. Zdeněk Smutný, PhD.

Diskurs sociální informatiky

Metodologická východiska, myšlenkové školy a tematická konceptualizace

Předložená práce je rozsáhlá monografie (318 str.) s výše uvedeným názvem, vydaná nakladatelstvím Professional Publishing, s.r.o. Kniha se skládá ze tří oddílů. Oddíl I pojednává o vztahu člověka a techniky jakožto východiska sociální informatiky. Hlavním tématem tohoto oddílu je role techniky a počítačů v životě člověka a společnosti, a to zejména vzájemné ovlivňování technické a sociální komponenty v čase. Oddíl II je „Postavení sociální informatiky mezi počítačovými disciplínami“. Zde se autor věnuje zejména vývoji počítačových disciplín v různých částech světa včetně bývalého Sovětského svazu a Československa. Ukazuje, že informatiku lze chápat jako sociální konstrukt, rozebírá její vliv na společnost, tedy sociotechnické interakce a přístup. Jistě, zásadní roli ve druhé polovině minulého století sehrály počítače a zejména pak jejich propojování do počítačových sítí a s tím související rozvoj internetu. Internet zcela zásadním způsobem změnil život člověka a celých společností, a zatímco před ním byl problémem často nedostatek informací, dnešní člověk je informacemi zahlcen. V dnešní informatické společnosti dochází k informační válce, kybernetickým útokům, propagandě pomocí „fake news“, což vše podstatně mění život společnosti. Výzkum aplikace informační a komunikační techniky v oblastech spadajících pod sociálních vědy se tak stává nesmírně důležitou náplní sociální informatiky. Nejrozsáhlejší a stěžejní je oddíl III „Sociální informatika jako oblast výzkumu a studia“. Autor zde představuje různé regionální školy sociální informatiky (slovenskou, německou, japonskou, ruské školy a rovněž samozřejmě i postavení sociální informatiky v Československu a v České republice). Představuje sociální informatiku jako oblast výzkumu a studia a v závěru knihy se kloní k chápání sociální informatiky jako postmoderní disciplíny.

Na této práci především oceňuji její nesmírnou systematickosti a pečlivost. Autor pečlivě definuje a explikuje všechny termíny a pojmy, se kterými v textu pracuje. Porovnává různé významy jednotlivých termínů, a to v angličtině, němčině, ruštině a dalších jazycích. Poukazuje na historický vývoj dané disciplíny v různých částech světa a tím i různý význam jednotlivých termínů. Přitom čerpá z nesmírně bohatých zdrojů a vždy pečlivě odkazuje na jednotlivé zdroje a přesně cituje. Jelikož je sociální informatika poměrně mladá a málo známá disciplína, je tento přístup velice cenný. Tak například, autor nejprve ozřejmuje, jak bude v knize chápán význam termínu „informatika“ a říká: „Slovo informatika je v této knize primárně chápáno jako obecné označení pro počítačově orientované disciplíny“. Zároveň však ukazuje, že např. v angličtině se používá termín „computer science“ a v jiných jazycích může mít tento termín poněkud posunutý význam. Dále, význam termínu „sociální informatika“ a zaměření této disciplíny se více či méně regionálně nebo i komunitně liší, a navíc se stále překotně vyvíjí. Autor opět podává alespoň obecnou charakteristiku jakožto interdisciplinární propojení sociálních věd a počítačově orientovaných disciplín.

Dalo by se říct o této práci ještě mnohé, neboť je opravdu rozsáhlá, stejně jako tato mladá disciplína – sociální informatika. Možná nejlépe to říká autor sám v závěru: „Opět se tedy vracíme nikoli k otázce: Co je to sociální informatika?, nýbrž stále větší důležitosti nabývá otázka: Co vše lze považovat za sociální informatiku? Z důvodu tohoto poněkud překvapivého rozvoje používání termínu sociální

informatika mimo její tradiční školy je o to naléhavější potřeba představit širší mezinárodní pohled. Řešení uvedeného problému bylo předloženo v této knize.“ Já jen dodávám, že bylo předloženo zdárně, velice důkladně a pečlivě. Jak sám autor říká, „kniha se snaží svým sjednocujícím pohledem na jinak roztržitou komunitu sociálních informatiků ovlivnit akademiky a výzkumníky, mající zájem o tuto disciplínu doma i ve světě“. Myslím, že tento sjednocující pohled spolu s pečlivostí a důkladností autora jsou největším přínosem této práce. Monografie tak může sloužit rovněž jako východisko pro pedagogickou práci v uvedeném oboru.

Navíc, autor kromě této rozsáhlé práce publikoval své výsledky v poměrně značném počtu článků, ať již ve sbornících významných konferencí nebo i v renomovaných časopisech.

Závěr. Vzhledem k výše uvedenému se domnívám, že práce **splňuje požadavky pro udělení vědecko-pedagogického titulu docent** na Vysoké škole ekonomické v Praze, a proto **doporučuji** dle svého nejlepšího vědomí a svědomí práci k obhajobě.

V Ostravě, 19.6. 2021

Prof. RNDr. Marie Duží, CSc.
Katedra Informatiky FEI
VŠB-Technická universita Ostrava